

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Humanistyczny

mgr Justyna Serwin-Kilian

Pytania w mowie dzieci
– analiza lingwistyczno-logopedyczna

Praca doktorska

Promotor: prof. dr hab. Danuta Pluta-Wojciechowska

Promotor pomocniczy: dr Joanna Przyklenk

Katowice 2021

Streszczenie

Prezentowana Czytelnikowi praca miała na celu zbadanie i opisanie wybranych językowych umiejętności dziecięcych w zakresie zadawania pytań. Do badań została wybrana grupa dziewięćdziesięcioosobowa, na którą składało się: 30 dzieci w wieku czterech lat (I grupa), 30 osób w wieku pięciu lat (II grupa) oraz 30 osób z zaburzeniem ze spektrum autyzmu (III grupa). Grupy I oraz II nie miały zdiagnozowanych zaburzeń rozwojowych. Wszyscy badani zostali poddani sześciu identycznym i oryginalnym próbom badawczym, których efektem były konkretne wypowiedzi. Do ostatecznych analiz zostało zakwalifikowanych 2907 pytań.

Rozprawa składa się z pięciu głównych rozdziałów. W części pierwszej przedstawione zostały teoretyczne podstawy badań. Pierwszą składową (podrozdział 1.1.) są kwestie związane z pytaniami, dotyczące m.in. ich rodzajów, budowy czy wykorzystywania, podejmowane po to, by opisać je jako akty same w sobie oraz jako inspiracje analiz wyników badań. Drugim elementem (podrozdział 1.2.) są informacje o miejscu pytań w harmonijnym rozwoju mowy dzieci, które to osoby stanowią dwie badane w pracy grupy. W ostatnim podrozdziale (1.3.), wychodząc od nomenklatury i wskazania stanów prawnych, podaje się informacje o rozwoju oraz komunikacji pacjentów z zaburzeniem ze spektrum autyzmu, a które to osoby są ostatnią z opisywanych grup badawczych pracy. Szczególne miejsce w podanym podrozdziale zajmują kwestie badań, które dotyczą pytań w mowie osób z ASD (ang. *Autism spectrum disorder*).

Rozdział 2. stanowi o metodologicznych podstawach badań, wskazując przyjęty w nich sposób myślenia o kwestii pytań. Wśród poruszonych w tym miejscu tematów najważniejszym jest zaakcentowanie głównego problemu i szczegółowych zagadnień oraz hipotez badawczych, które wskazują pola przyjętych analiz. Wsparciem dla tego tematu są m.in. opisy grup badawczych oraz przeprowadzonych prób, a także metod statystycznych, na których opierają się przedstawione w kolejnym rozdziale wyniki.

Zebrane dane, ich analizy oraz rezultaty statystycznego opracowania wraz z komentarzami zaprezentowane są w rozdziale 3. Wyniki badań podzielone zostały na osiem podrozdziałów, które swoim układem odpowiadają kolejności postawionych w podrozdziale 2.4. pytaniom badawczym. Rozdział dopełniają i scalają informacje o wpływie pochodzenia oraz płci na analizowane dane (podrozdział 3.9.), porównanie wszystkich grup badawczych (podrozdział 3.10.), a także ich syntetyczne opisy (podrozdział 3.11.).

Kolejna z części (rozdział 4.) dotyczy wykorzystania pytań w diagnozie pacjenta (podrozdział 4.1.) oraz jego terapii (podrozdział 4.2.). Oparta jest na obserwacjach oraz uzyskanych wynikach badań. Całość pracy kończy krótkie wskazanie perspektyw dla kolejnych badaczy (rozdział 5.), którzy zdecydowaliby się na rozwijanie kwestii podjętych w pracy.

Słowa kluczowe: pytania, rozwój mowy dziecka, zaburzenie ze spektrum autyzmu.

Abstract

The aim of the paper presented to the reader was to examine and describe selected children's language skills as far as asking questions is concerned. A group of 90 people were selected for the study. The group consisted of: 30 children aged four (group I), 30 children aged five (group II) and 30 people with autism spectrum disorder (group III). Groups I and II were not diagnosed with any developmental disorders. All participants were subjected to six identical and original research tests, which resulted in specific statements. 2,907 questions were qualified for the final analysis.

The dissertation consists of five main chapters. Part 1 presents the theoretical foundations for the research. The first component (subchapter 1.1.) involves issues related to questions, their types, structures or uses, undertaken in order to describe them as acts in themselves and as inspiration for the analysis of research results. The second element (subchapter 1.2.) involves the information about the role of questions in the uninterrupted development of speech in children, constituting the two groups studied in the dissertation. The last subsection (1.3.), starting from the nomenclature and the indication of legal status, provides information on the development and communication of patients with autism spectrum disorder, who are the last of the research groups described in the dissertation. A special place in this subsection is devoted to research issues that concern questions in the speech of people with ASD (ang. Autism spectrum disorder).

Chapter 2 describes the methodological foundations of the research, indicating the way of thinking about the issue of questions. The most important of the topics discussed at this point, is emphasizing the main problem and the detailed issues and research hypotheses that indicate the fields of the adopted analyzes. Support in the issues raised in the dissertation is provided by, inter alia, descriptions of research groups and trials, as well as by statistical methods on which the results presented in the next chapter are based.

The data collected, their analyzes and the results of the statistical study with relevant comments are presented in Chapter 3. The results of the research have been divided into eight subsections, whose arrangement corresponds to the order of the research questions posed in subsection 2.4. The chapter is completed and combined with the information about the influence of origin and gender on the analyzed data (subsection 3.9.), comparison of all research groups (subsection 3.10.), as well as their synthetic descriptions (subsection 3.11.).

The following part (chapter 4) concerns the use of questions in patient diagnosis (subsection 4.1.) and in the therapy (subsection 4.2.). It is based on observations and on the research results obtained. The dissertation ends with a brief indication of perspectives for subsequent researchers (chapter 5) who would decide to develop the issues raised in the work.

Keywords: questions, child's speech development, autism spectrum disorder.